



Владислава Војновић

Песме

У АТЕЉЕУ УЧИТЕЉА

У атељеу учитеља, пијани, површни
шегрт без дарас медиокритетским
убеђењем у значење времена.
Или је то жена?

У одсуству учитеља,
мутног погледа, трапавих покрета,
шегрт глуп за увиђање система,
умишља да има свој,
верује да је већ калфа
и спрема.

Скида боје са слика и враћа их у тубе.
Облачи анђеле, ђаволима поправља зубе.
Ноте пакује на линију е,
па кад је она пуна на ге,
па кад је она пуна...
све гура у инструменте,
а њих ређа по сопственој процени
квалитета дрвета
за ложење.
Песме слаже према количини
потрошеног папира.
Убеђен у своје поштење,
несрећник нема мира
и узима да пере прозоре.
Мислећи да ослобађа поглед од блата
он дере скраму од бисера
што штити шкољку од болова
и гребе застор од чистог злата.

Одвратна снага волова.
Разлика између полова?

Најзад спокојан, шегрт седа,
сркуће кафу, пали цигару
и кроз чиста стакла гледа чисто
ништавило.
Ветрушина се не смирује
док не почне киша.
После кише, он зна, увек долази сунце,
а кад се стиша зубата новембарска
топлота,
закрвављени хоризонт опет најављује
ветар
и цигански страх од живота.

И шегрт пада у стрепњу,
која прелази у пометњу,
која се претвара у очајање,
док ветар хучи све мање и стаје,
а нова киша спира његову склепану
блатну завесу,
јер не зна алхемијску формулу.
Учитељ не долази.
Шегрт почиње да се боји
да ништа не пролази
јер време не постоји.

У атељеу учитеља,
као бомба, са поправљеног зуба
Белзевуба

отпада пломба и тог трена
шегрт аванзује у калфу.
Или то нестаје жена?

(Из збирке *Женске јуначке ђесме*,
Народна књига, Београда, 2002)

УМЕСТО ЕСЕЈА

Уместо есеја и памфлетарадије бих
писала песме, док вируси и бацити
славе неочекивану пролећну топлоту
која је опхрвала земљу
1995-е за празник Републике
из времена кад је у новембру падао снег.

Ускоро ће захарати епидемије грипа,
што данас и није тако озбиљна болест,
мада изнемогли ипак умиру
од компликација.

У песмама треба да буду
јака осећања и прикладне речи.
Ја сам волела љубавне и нисам волела
песнике изгубљене генерације
између два рата;
волела сам њихове пијане жене
у хаљинама спуштеног струка
и блесаве шешире '30-их.

Рат је опет завршен и требало би
одахнути.
Од заноса до капитулације
власт је остала на власти
где јој је место.
У време заноса,
незанесена, запалила сам свећу
Милану Недићу и она је
полако догоревала.
Тад сам искрено презирала хермелина
ког лове јурећи га по снегу,
а кад дође до ивице блага
он стане - бирајући смрт
да не упрља своје скупочено крзно.

У време склапања мира,
упиљила сам се сва у прст
светога цара Лазара

што одговара на питање
“Коме ћеш се приклонити царству?”.

Крај је '20-ог века
и жене имају нека права.
Но, напијте те мушкарце,
спустите им и струк
и навуците на главе шешире
од којих се не виде.
Да их узгред волим,
да пишем мрачне, непоетичне песме,
да ником не сметам.
Једном ће их нека идеологија
користити за себе,
сасвим бесправно,
и нека девојка, сва бујна,
неће их волети,
јер нису љубавне.
(Из збирке *Женске јуначке ђесме*,
Народна књига, Београда, 2002)

ЧМИЧАК И ЈЕШТАРИЦА

Она је, очигледно, била ноћни тип.
Не дневни, као ја.
Дању – конструктиван дремеж,
петља по петљу,
а ноћу, у пуној форми,
имала је петље да све то опара.

Она је метафора.
Ја – тек говорна фраза:
“к'о пиле у кучине”.
Запетљавам се дању.
А онда, са првим мраком,
зауостављам се.
Не распетљавам,
али, Богу хвала,
барем не петљам даље.

Какве су то само журке биле!
Она и просци,
али само донде
где не разочаравају.
Мртва-хладна, преварила се у процени
рачунајући да је удовица:
било је бољих од мужа,

али никога над слободом!
Ипак, с тим њеним погрешним
резултатом,
у очима историје
прошла је с одличним:
кад се по други пут не удаје
сви мисле да лудо је вољен муж;
никад да се брак жени огадио!

Било како било, остао јој је рад.
Бавила се примењеном уметношћу
с примесама концептуалности,
што је у оно време било
и-ха-хај!
А не сиротим речима,
пиле, трице, кучине,
чмичак, јештарица, прелубница...

Ни просца, ни мужа, ни јастреба
да ме искобеља!
Ни погрешног тумачења историје.
Ни трага од слободе
па да је прокоцкам
варајући се у процени.

(Из збирке *Ловац на гриње*, Народна
књига, Београда, 2007)

ПЛИВАЧИ ПРЕКО ЛАМАНША

Пазите шта понављате деци,
врачате им!
Клетва мог оца била је:
(Веома брижним гласом,
хиљаду пута) “Остаћеш полуинтелигент!”

Сваких неколико година
покушам поново.
Могуће је да бих то чинила
и сама,
али, да се потенцира мотивација,
те књиге увек ми дају
умни људи.

“Госпођа Даловеј”, “Џејкобова соба”,
“Ка светионику”...

И - никад ми не успе!

Можда због врло просте
социјалне дистанце,
јер није човек оно што мисли
него оно што ради,
а шта то богат човек ради
и шта то ради сваки самоубица
нек’ им су им лаке земља и вода,
отрови и жилети и меци,
и нек’ им је проста себичност
и светлуцави свет идеја,
неговане руке
и атрофирана тела
што се нису развила кроз игру
што се нису учврстила кроз рад
што их нису издала као нас
који с оном количином камења
до последњег трена
свакодневно препливавамо Ламанш!

И док романтично тону,
на таласићима се љуљуска шешир
из ког као мађионичарским триком
искачу зечеве, птице и карте и кажу:
“Глупа си и груба и затуцана!
Радуј се и рађај и ринтај,
и слави сиротињског бога
јер никада досегнути нећеш
снагу спознаје о празнини
и лепоту ламентана над њом.”

Сваких неколико година
стиснем зубе, превазилазим гордост,
трпим увреде,
систематична сам као са варјачом,
као са пеглом,
као у лову на гриње,
као са кожом моје породице
која се скупља на облим угловима каде.
А онда на пола, то је јаче од мене,
склопим књигу.
Не бацам је.

(Из збирке *Ловац на гриње*, Народна
књига, Београда, 2007)

МОЛИТВА ЗА ЛОПАТИЦУ

Лето.
Жубори река. Светлуцају тополе.
Моја кћерка и ја.
Ручак на песку,
не доручак на трави.
Светлост и боје су слични.
И штимунг.
Но, естетски образци се мењају.
Структурни нарочито.
Саме смо и не сасвим голе.
И витке.
Сопствена смо највећа инспирација.
Не као код Манеа.

Затим мобилни телефон ставимо у кесу
и закопамо у песак.
Тамо где не копају крадљивци шљунка.
Обележимо место тајним знаком.
Тад предуземо истраживачку
експедицију.
Узводно кроз бистру воду,
мени до струка,
њој преко главе.

Али кад почне да се смркава,
кад захлади,
мораћемо у град и кући.
А своју кућу немамо.

Гледам тополе.
Оне су као филм –
и уметност и индустрија.
Размишљајмо индустријски:
кад бих купила парче земље поред реке,
кад бих засадила тополе,
па кад моја кћерка одрасте,
могла би да их посече и прода
и има почетни капитал.
Барем за гарсоњеру.
Да се мирно бави непрофитабилним.

Али, ако купим и засадим,
а не будем висила ту
него одем

тамо где нам је кућа која то није
и школе које то јесу,
доћи ће лопови из оближњег села
и посећи ће тополе
чим почну да се разликују од шибља.

Уздахнем.
Размишљајмо уметнички:
скрећем јој пажњу на промене светла,
боје, одразе, звуке.
Гледамо рибе и змије.
Замишљамо видре.
Диносаурусе. И Тарзана.
И све што нико не може да украде.
Река је златоносна,
али се експлоатација не исплати.
Није метафора – жива је истина.
А и ми више волимо белутке.

Под земљом звони мобилни телефон.
То нас дозивају живи из живота.
Само је стереотип обрнут
јер лопатица је у нашој руци!

Молим те, Боже, заборави родбинске
везе,
ту лопатицу насушну,
дај данас и увек
овој овде девојчици
што ће на другим местима
бити млада, зрела и стара,
и опрости јој као што она опрашта
свима који нас ометају
и води која је преко главе.
Ја могу речима да укажем,
али да јој дам лопатицу
- то не могу.
Из простог разлога што ми је и самој,
невољеној, недариваној, неподученој,
недостижна,
осим у духу.
Амин.

(Из збирке *Ловац на ѓриње*, Народна
књига, Београда, 2007)

ПАРАДОКС

(Свети Стефане Уроше III Дечански,
моли за нас!)

Волела бих још једном
у животу,
док сам још брза,
затварајући врата купатила за собом
да видим како пешкир пада са држача,
и да онда завршим са затварањем врата.
Да се не вратим.

Још једном бих
враћајући се однекуд
у магловито новембарско јутро
загушљиво од мириса хризантема у мојој
машти
и стварног смрада велеграда
да донесем кући вруће, беле, нездраве,
кифле
из пекаре поред биоскопа “Балкан”
и да се онда са кифлама и књигом
завучем у кревет
на до увече.

Да пустим телефон да звони и звони
док не престане.
Да бацим неотворено писмо јер сам љута.
Да се спремам за излазак
у летњу ноћ и пред олују,
облачећи хаљину на голо тело,
забацајући дугу косу,
звечајући ледом у чаши
полако палећи цигарету,
знајући да је све бесмислено,
и да ништа не вреди штедети.

Еххх!

Оним прљавим пешкиром обрисаће се
онда моја мала кћи,
изаћи ће јој бубуљица на образу.
Зар је тешко хитро се вратити
и ухватити онај пешкир пре но што
падне,
или, вратити се нешто спорије,
подићи пешкир са пода или ЊЦ-шоље
и убацити га у прљав веш,

а окачити чист
с мирисом скромног “Бохора”
који ће моју кћер кад порасте,
подсећати на детињство.

Да се враћам кући ујутро,
ко би блендао јогурт, воће и мед
ко би инсистирао да се доручак поједе
цео,
да се ручак подели с пријатељем,
а вечера да се да непријатељу, бла, бла...?
“Мама, досадна си!”

И не само споља, и изнутра:
“Сопство, досадно си!”

Ко би спаковао ужину од црног хлеба
и својом руком куваног пекмеза од
шљива,
без шећера?

Ко би возио као рели-возач до школе
крз закрене улице смишљене за ретке
фијакере.

Ко би био подршка за контролни из
математике

Ко би онда до пијаци трком,
ко би кући да пише да би био
успешнија и задовољнија мајка,
да кува здрави ручак,
па трк назад до школе,
па ручак,
да, да, пола дај пријатељу,
али не неком алавом, него добром
другу...?

“Мама, досадна си!”

“Сопство, завежи или нестајеш!”

Па домаћи задаци,
па музичка школа,
па часови сликања...?

И ко да, онда, пијан млати сопственом
гривом
смрдећи на дуван,
одевен к’о луда Наста!?

Ко би такав помогао при облачењу
високих чизама на пертлање број 32,
ко би уплитао кике да дечацима заигра
срце,
а да девојчице позелене од зависти,

ко би скакао на прву звоњаву телефона
 често без-везе,
 понекад и с правом
 јер има осећај да се нешто лоше десило у
 школи,
 да се разбило колено
 или је украдена шнала,
 да то Она зове из зборнице
 или с нечјег мобилног телефона.
 Јецајући.

Ко би штедео детерцент
 и “Бохор” с мирисом детињства
 да узалудно чува планету,
 ко би, смешно, гасио мотор на семафору,

ко би јурио хомеопатске лекове,
 ко би васпитавао сељаке по пијаци
 да не пакују сваку везу першуна
 у посебну најлон-кесу,
 ко би чувао сву своју енергију
 за тренутке који ће, можда,
 бити делић Њеног ведрога сећања
 с којим се може нешто почети,
 а и завршити.
 С којим се пешкир може пустити да
 падне!

(Из збирке *ПееМеСме*, Културни центар
 Новог Сада, Нови Сад, 2010)

ВЛАДИСЛАВА ВОЈНОВИЋ

Рођена је 1965. у Белој Цркви у у Банату. Сценариста, писац, драмски писац, филмски критичар и есејиста. Књиге: *Женске јуначке њесме* 2002, Београд, *Ловац на бариње* 2007, Београд, *Принц од њаири* 2008, Београд, *ПееМеСме* 2010, Нови Сад, *Лењина десница*, 2010, Београд. Песме су јој у Антологији српске урбане поезије *Звезде су леје али немам кад да их љедам*, Радмиле Лазић, Београд, 2011, а објављује и у разним књижевним часописима. Добитница је награда “Раде Обреновић” Змајевих дечјих игара 2008 и “Доситејево перо” за *Принца од њаири* и награде “Биљана Јовановић” Српског књижевног друштва 2010 за *ПееМеСме*. Са мужем, кћерком и две мачке живи у Земуну.